

Een veilige stad voor iedereen

Gemeente Utrecht

**Integraal veiligheidsplan
2019 - 2022**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting.....	5
1. Inleiding	9
1.1 Ontwikkeling van de stad.....	10
1.2 Kaders stellen.....	10
1.3 Een terugblik	13
1.4 Aandacht!.....	19
1.5 We houden de basis op orde.....	22
1.6 Communicatie.....	24
2. Vier ambities voor de komende vier jaar	26
2.1 Ondernijning steviger aanpakken.....	27
2.2 Zorg en veiligheid dichterbij elkaar	34
2.3 Een veiliger digitale stad.....	40
2.4 Veiliger verkeer.....	44
3. Uitvoering van het veiligheidsbeleid.....	47

Voorwoord

Utrecht: een veilige stad voor iedereen

Utrechters zijn trots op hun stad. Ze zijn vaak ondernemend en initiatiefrijk. Veel inwoners doen vrijwilligerswerk en praten regelmatig mee over de toekomst van hun buurt, komen met initiatieven en zorgen dat de buurt er verzorgd uitziet. Ook veel Utrechtse ondernemers en organisaties willen iets doen voor de stad. Zonder de creativiteit, kennis en energie vanuit de stad missen we kansen. Ook op het gebied van veiligheid.

Voordat we dit nieuwe veiligheidsplan gingen schrijven, hebben we veel gesprekken gevoerd met Utrechtse bewoners, vrijwilligers en professionals. Groepsgesprekken in alle wijken, straatgesprekken door middel van een praatpaal, een expertsessie en afsluitend een stadsgesprek waar zo'n 160 mensen hun mening, wensen en hartenkreten inbrachten. Mooie gesprekken met als rode draad dat er veel goed gaat in onze stad, maar dat veiligheid nooit af is. We zien minder woninginbraak, straatroof en andere misdaad met grote impact ('high impact crime'). Dat willen we graag zo houden. Tegelijkertijd vragen andere fenomenen aandacht: verkeersveiligheid werd veel genoemd, en landelijk zien we de bestrijding van ondernemende criminaliteit en het thema digitale veiligheid opkomen. Die trends gaan niet aan Utrecht voorbij.

Nog een rode draad: een stad veilig houden doe je met elkaar. Bewoners die op elkaar letten in buurten en straten, ondernemers die samen hun bedrijventerrein vrij houden van criminele invloeden, vaak in nauwe samenwerking met gemeente, politie, Openbaar Ministerie, jongerenwerk, buurtvaders, scholen, de sportverenigingen, buurtteams en vele andere professionals en vrijwilligers. Utrecht mag zich gelukkig prijzen met zoveel inwoners die vinden dat veiligheid niet alleen een zaak van de overheid is. Zij voelen zich verantwoordelijk voor hun eigen wijk, buurt en straat. De gesprekken die zij hebben met elkaar en met de hierboven genoemde bondgenoten, zorgen ervoor dat problemen in de kiem kunnen worden gesmoord. We stimuleren dat ze een bijdrage leveren aan de veiligheid van deze stad. Aan ons de taak om dit mooie netwerk te ondersteunen.

In onze diverse samenleving is het nog belangrijker geworden om in ons streven naar een veilige stad ervoor te zorgen dat er ruimte is voor iedereen.

Die ambitie spreekt uit ook het [coalitieakkoord 2018-2022](#) 'Utrecht: ruimte voor iedereen'. Veiligheid is een basisbehoefte van iedereen en de zorg daarvoor verenigt mensen. Overheid en instanties bieden hulp aan mensen die niet zo goed in staat zijn zichzelf te beschermen. Maar ons werk aan veiligheid kan mensen of groepen ook uitsluiten die (al dan niet terecht) worden gezien als veroorzakers van onveiligheid. Daar moeten we een kritisch oog voor houden.

In dit Integraal Veiligheidsplan (IVP) hebben we opgeschreven hoe we de komende vier jaar aan veiligheid blijven werken.

Als belangrijkste wens uit de bovengenoemde gesprekken kwam naar voren om het huidige niveau van veiligheid tenminste te behouden. In aanvulling daarop zijn vier ambities benoemd: het steviger aanpakken van ondermijnende criminaliteit, zorg en veiligheid dichterbij elkaar, het verbeteren van digitale veiligheid en veiliger verkeer.

Bedenk wel: we moeten keuzes maken, we kunnen niet alles doen. Niet alle onderwerpen die in de straat-, wijk- en stadsgesprekken zijn genoemd staan in dit nieuwe IVP. Tenslotte willen we enige flexibiliteit behouden zodat we kunnen inspelen op onverwachte nieuwe ontwikkelingen. En, zo bleek ook weer de afgelopen vier jaar, zorg voor veiligheid blijft voor een groot deel van de tijd het managen van het onverwachte.

Jan van Zanen

Burgemeester van Utrecht

Samenvatting

In de Politiewet 2012 staat dat gemeenten minimaal één keer in de vier jaar een Integraal Veiligheidsplan (IVP) maken dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld. In het IVP zijn missie, doel en uitgangspunten op het gebied van veiligheid beschreven. Voor de gemeenteraad is het IVP het instrument om te sturen op lokaal veiligheidsbeleid en de aanpak van veiligheidsproblemen.

Met het werken aan veiligheid dragen we bij aan de doelstellingen zoals beschreven in het coalitieakkoord 2018-2022 'Ruimte voor iedereen' en in de gemeentelijke beleids- en uitvoeringsprogramma's die daarmee samenhangen, zoals het Handhavingsprogramma, het Programma Verkeersveiligheid, de Visie versterken sociale basis, de Transformatieagenda Wmo en zorg voor jeugd, de Regiokoers beschermd wonen en MO, het programma Utrecht zijn we samen en de Regenboogagenda.

Dit IVP beslaat de jaren 2019 tot en met 2022.

Op verzoek van de gemeente hebben meer dan 1.500 mensen hun onderwerpen, suggesties en hartenkreten over veiligheid met de gemeente gedeeld. Er zijn voor het schrijven van het IVP gesprekken gevoerd met Utrechtse bewoners, ondernemers, vrijwilligers en professionals. Er waren groepsgesprekken in alle wijken, straatgesprekken door middel van een 'luisterpaal', een sessie met experts en afsluitend een stadsgesprek waar zo'n 160 mensen hun inbreng leverden.

Bij het maken van het IVP is gebruik gemaakt van een analyse van de veiligheidscijfers en de veiligheidstrends zoals beschreven in lokale, regionale en landelijke onderzoeken en plannen.

Het hoofddoel van het Utrechts veiligheidsbeleid is om het huidige niveau van veiligheid tenminste te behouden. Dankzij het werk van velen is Utrecht in de afgelopen jaren veiliger geworden. Dat willen we graag zo houden. We blijven daartoe de ontwikkelingen monitoren. We gebruiken daarvoor de veiligheidscijfers van eind 2018 zoals vermeld in de [brief Veiligheidsbeeld 2018](#) en we sturen daarop. Ook laten we ons inspireren door methoden die bijvoorbeeld in Rotterdam worden gebruikt. Als uit de monitoring blijkt dat het huidige niveau van veiligheid in gevaar komt intensiveren we de aanpak. Zo nodig wordt het beleid of instrumentarium geactualiseerd of geoptimaliseerd.

We benoemen vier ambities voor de komende vier jaar:

1. Ondernijning steviger aanpakken

Het is zorgelijk hoe grote criminelen met hun criminele geld nog steeds relatief vrij in de 'bovenwereld' zaken kunnen doen. We moeten in de stad maar ook regionaal, landelijk en internationaal meer samenwerken om ondernijnende criminaliteit beter te kunnen bestrijden.

2. Zorg en veiligheid dichterbij elkaar

Bewoners en professionals zeggen dat veel goed gaat maar dat er ook een groep is waar het niet zomaar werkt. Personen met verward gedrag, radicaliserend gedrag, overlast gevende jeugd, discriminatie op straat (straatintimidatie, etnisch profileren). We willen samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals intensiveren. Dat doen we door het ontwikkelen en toepassen van nieuwe en/of betere instrumenten, het verbeteren van processen, het vullen van lacunes. We doen wat nodig is onder het motto: samenwerken in maatwerk.

3. Een veiliger digitale stad

Digitalisering transformeert onze stad en de samenleving. Traditionele vormen van criminaliteit raken steeds meer verweven met digitale criminaliteit. De maatschappelijke weerbaarheid blijft achter bij de groeiende dreiging van cybercriminaliteit. Bewustwording is nodig zodat we de weerbaarheid vergroten en de digitale veiligheid zoveel als mogelijk kunnen waarborgen. Een goede voorbereiding op de gevolgen die cybercriminaliteit kan hebben op de openbare orde in relatie tot crisisbeheersing en maatschappelijke onrust is essentieel.

4. Veiliger verkeer

Het aantal verkeersongevallen en verkeersgewonden is licht afgenomen, maar elk verkeersslachtoffer is er één te veel. Veel bewoners ervaren asociaal en gevaarlijk rijgedrag in hun buurt als een groot probleem. Dat gedrag tast hun veiligheidsgevoel aan. De "onaantastbare houding" van overtreders ondermijnt het gezag en veroorzaakt gevaar. Volgens veel Utrechters krijgt dit nu te weinig aandacht.

Met de vaststelling van de uitgangspunten van dit IVP kiezen we onze maatregelen op basis van goede analyses, werken we op de juiste schaal en sluiten we aan bij de aard en de urgentie van problemen waarbij preventie de voorkeur heeft. We zijn flexibel en spelen met onze doelstellingen en aanpak soepel in op ontwikkelingen en onverwachte gebeurtenissen. De uitgangspunten zijn:

a. Veiligheid begint bij sociale samenhang

Als mensen elkaar kennen en elkaar willen helpen, dan voelt de stad veilig. Situaties die aandacht moeten hebben, worden ook sneller met elkaar gezien en aangepakt. Utrecht is een stad waar ruimte is voor iedereen.

b. Veiligheid maken we samen

Daarmee bedoelen we dat alle inwoners en partners in de stad hun verantwoordelijkheid nemen. Initiatieven van inwoners en ondernemers die bijdragen aan de doelen van dit IVP worden ondersteund.

c. We werken vanuit de opgave en passend bij de situatie

We kiezen onze maatregelen op basis van goede analyses en werken op de juiste schaal (persoon, gezin, straat, buurt, wijk stad, regio, land en web). Wat we doen sluit aan bij de aard en de urgentie van problemen en daarbij heeft preventie de voorkeur. We zijn flexibel en spelen met onze doelstellingen en aanpak soepel in op ontwikkelingen en onverwachte gebeurtenissen.

d. We werken vernieuwend met informatie en kennis

Utrecht heeft oog voor innovatie. We houden de ontwikkelingen op het gebied van (gedrags)wetenschap en technologie in de lokale veiligheidszorg goed in de gaten. We experimenteren en durven voorloper te zijn. We leren door het te doen. Daarbij handelen we zorgvuldig maar zonder koudwatervrees.

e. Veiligheid is meer dan cijfers

De veiligheid in de stad is niet alleen af te lezen aan cijfers. Dat geeft een te simpel beeld van de werkelijkheid. We willen de veiligheid daarom breder in beeld brengen. Dit klinkt door in onze manier van werken en in onze "rijke verantwoording" van de aanpak.

Activiteiten en maatregelen op basis van het IVP zijn terug te vinden in de jaarlijkse gemeentelijke programmabegroting en in de wijkveiligheidsplannen. Vóór de bespreking van de Voorjaarsnota 2019 bieden we het Uitvoeringsprogramma IVP 2019-2022 aan de gemeenteraad ter vaststelling aan. Daarin worden de hoofddoelstelling, de vier ambities, de gezamenlijke communicatiestrategie en de methode Rijker verantwoord en in samenhang uitgewerkt in concrete activiteiten. We zullen onderzoeken hoe we de effecten van het bestrijden en voorkomen van etnisch profileren in beeld kunnen brengen en kunnen volgen. In het Uitvoeringsprogramma wordt ook in beeld gebracht wat nodig is aan middelen, capaciteit en tijd om die activiteiten uit te voeren. Eén keer per jaar zenden we een voortgangsrapportage aan de gemeenteraad. Samenwerkingspartners maken daarbij afspraken over hun bijdrage aan de veiligheidsdoelen.

De noodzakelijke flexibiliteit om in te kunnen spelen op onverwachte actualiteiten en incidenten én de grote druk op personele capaciteit bij uitvoerende partners als politie en Openbaar Ministerie en bij de gemeente is gedurende de looptijd van dit IVP een kritische factor en dwingt ons wellicht tot het maken van nadere keuzes in tempo en omvang van de gewenste acties.

01

Inleiding

In **hoofdstuk 1** beschrijven we missie, doel en uitgangspunten van het Utrechtse veiligheidsbeleid. Na een terug- en vooruitblik formuleren we onze ambities.

In **hoofdstuk 2** lichten we toe waarom we de ambities aandacht geven en wat we daar de komende jaren aan willen doen.

1.1 Ontwikkeling van de stad

Het aantal inwoners neemt in Utrecht, in vergelijking met alle andere Nederlandse steden, het snelst toe. Naar verwachting heeft de stad in 2040 zo'n 450.000 inwoners. Nu zijn dat er al 350.000. Die ontwikkeling zorgt voor levendigheid -- economisch en sociaal. Tegelijkertijd kan het ook de leefbaarheid en veiligheid in de stad onder druk zetten. Voor elke bewoner, ondernemer, toerist en bezoeker willen we dat het goed toeven is in Utrecht. Hier spannen we ons voor in.

“Meer inwoners, meer hulpverleners op alle vlakken!”

Hartenkreet stadsgesprek

1.2 Kaders stellen

De zorg voor veiligheid is één van de kerntaken van de gemeente. De gemeente voert de regie op veiligheid. De aanpak van onveiligheid ligt in handen van velen: van politie en Openbaar Ministerie tot elke bewoner van Utrecht en alle instanties die investeren in een veilig Utrecht.

Dit Integraal Veiligheidsplan (IVP) beschrijft hoe de gemeente Utrecht en haar veiligheidspartners de komende vier jaar willen werken aan een veilig Utrecht. Bij veiligheid hebben we het over:

- de sociale veiligheid: het aantal en de ernst van criminaliteit- en overlastincidenten;
- de fysieke veiligheid: de mate waarin mensen beschermd zijn tegen ongevallen (in het verkeer of door de industrie) of natuurrampen;
- de digitale veiligheid: de mate van digitale weerbaarheid van onze samenleving;
- het gevoel van veiligheid van bewoners.

Onze missie

In Utrecht werken we samen aan een stad waar mensen veilig zijn, veilig handelen en zich veilig voelen.

Ons doel

De positieve trends die wij nu in de veiligheid zien, houden we vast en we geven aandacht aan ontwikkelingen die erom vragen.

Uitgangspunten

Met elkaar werken we aan veiligheid. Dit zijn de [uitgangspunten](#):

- Veiligheid begint bij sociale samenhang. Als mensen elkaar kennen en elkaar willen helpen, dan voelt de stad veilig. Situaties die aandacht moeten hebben, worden ook sneller met elkaar gezien en aangepakt. Utrecht is een stad waar ruimte is voor iedereen.
- Veiligheid maken we samen. Daarmee bedoelen we dat alle
- inwoners en partners in de stad hun verantwoordelijkheid nemen. We stimuleren inwoners en ondernemers om een bijdrage te leveren aan het veilig maken en houden van de stad. Initiatieven van inwoners en ondernemers die bijdragen aan de doelen van dit IVP worden ondersteund.

“Ik wil toch nog wel even benadrukken dat we niet met zijn allen moeten gaan kijken naar: o, wat gaat de gemeente doen? Nee, ook zelf nadenken wat kan ik doen.”

Bewoner in belevingsonderzoek

- We werken vanuit de opgave en passend bij de situatie. We kiezen onze maatregelen op basis van goede analyses en werken op de juiste schaal (persoon, gezin, straat, buurt, wijk stad, regio, land en web). We delen signalen met onze partners als de situatie daarom vraagt. Dat doen we binnen de grenzen van onze bevoegdheden en geldende regels. Wat we doen sluit aan bij de aard en de urgentie van problemen en daarbij heeft preventie de voorkeur. We zijn flexibel en spelen met onze doelstellingen en aanpak soepel in op ontwikkelingen en onverwachte gebeurtenissen.

- We zijn vernieuwend in het gebruik van informatie en kennis. Utrecht heeft oog voor innovatie. We houden de ontwikkelingen op het gebied van (gedrags)wetenschap en technologie in de lokale veiligheidszorg goed in de gaten. We experimenteren en durven voorloper te zijn., We leren door het te doen. Daarbij handelen we zorgvuldig maar zonder koudwaterrees.
- Veiligheid is meer dan cijfers. De veiligheid in de stad is niet
- alleen af te lezen aan cijfers. Dat geeft een te simpel beeld van de werkelijkheid. We willen de veiligheid daarom breder in beeld brengen. Dit klinkt door in onze manier van werken en in onze “rijke verantwoording” van de aanpak.

*“Voor veiligheid kijk ik naar mijn burens.
Bij onveiligheid bel ik de politie.”*

Bewoner bij wijkgesprek Utrecht Zuidwest

1.3 Een terugblik

In het [Integraal Veiligheidsplan 2015-2018](#) van Utrecht werd met nadruk aandacht gevraagd voor de aanpak van de zogenaamde 'high impact crimes' en jeugdoverlast en -criminaliteit. Verder werd de veiligheidsaanpak doorgelicht en werden er doelen gesteld op veilige wijken, openbare orde en maatschappelijke onrust, georganiseerde ondernemende criminaliteit en fysieke veiligheid. Utrecht is in de afgelopen jaren veiliger is geworden, dankzij het werk van velen. We vatten de belangrijkste conclusies over de thema's van het IVP 2015-2018 hieronder samen.

De komende vier jaar leggen we andere accenten, als reactie op verschillende ontwikkelingen. We gaan daar in paragraaf 1.4 verder op in. Tegelijkertijd is er veel in de huidige aanpak van onveiligheid dat we met elkaar moeten behouden.

Kerncijfers 2015 - 2018

Het aantal meldingen van criminaliteit in Utrecht nam de afgelopen vier jaar af. Vooral het aantal geregistreerde woninginbraken, gevallen van zakkenrollen en vernielingen werd in de periode 2015-2018 fors minder.

De cijfers geven ons vertrouwen in de aanpak. Het zijn trends die samengaan met het intensiveren van de aanpak van zogenaamde 'high impact crimes', de doorontwikkeling van de wijkgerichte aanpak van veiligheidsproblemen (preventief, op maat en meer met de bewoners) en het versterken van de persoonsgerichte aanpak vanuit het Veiligheidshuis. Die aanpak is erop gericht hardnekkige criminele patronen bij daders te doorbreken.

[Het veiligheidsgevoel van Utrechters](#) is licht verbeterd. Utrechters voelen zich ongeveer even veilig als de inwoners van Amsterdam, Den Haag en Eindhoven.

Terugblik aanpak high impact crimes (HIC)

Kijken we naar de cijfers van de misdaad met grote impact, ook wel genoemd 'high impact crimes' (HIC), dan zien we dat de doelen die we ons hebben gesteld allemaal ruimschoots zijn gehaald. HIC zijn woninginbraken, overvallen, straatroven en geweldsdelicten tegen personen.

HIC hebben we intensief en integraal aangepakt en dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Door innovatie kunnen we inbraak- en autokraaklocaties beter voorspellen zodat we mensen en middelen effectiever kunnen inzetten. Het actief betrekken van burgers en ondernemers is een vast en onmisbaar onderdeel van de aanpak geworden. Hiermee vergrootten we in Utrecht de kans dat we plegers van HIC-feiten op heterdaad aan kunnen houden.

“Ik let op mijn burens. Dat is wat ik kan doen.”

Straatgesprek Luisterpaal

Terugblik aanpak jeugdoverlast- en criminaliteit

Sinds 2011 schommelt het percentage Utrechters dat jongerenoverlast ervaart in de eigen buurt rond de twintig procent. Meldingen kwamen zowel bij de gemeente als bij de politie binnen. Het ging daarbij om verschillende soorten overlast, waaronder overlast van afval op straat, verkeers- en parkeeroverlast, geluidsoverlast en drugsgebruik.

“Ik ga niet graag naar het plein. Daar hangen veel jongeren die het voor de rest verpesten. Ik ga daar alleen heen als ik vuilnis moet wegbrengen.”

Straatgesprek Luisterpaal

Met de jaarlijks meer dan 3500 meldingen van bewoners zijn er veel aanknopingspunten voor actie. In hotspots (gebieden waar overlast vaker voorkomt) of als we meldingen konden koppelen aan het gedrag van groepen, pakten we met zoveel mogelijk betrokken partijen de problemen integraal aan.

Wat betreft jeugdcriminaliteit zijn er positieve ontwikkelingen en zorgwekkende feiten. Positief is dat het aandeel aangehouden jeugdige verdachten (12-24 jaar) ten opzichte van het totaal aantal jeugdigen in Utrecht de afgelopen jaren geleidelijk afneemt. Dit past in de trend dat geregistreerde jeugdcriminaliteit landelijk afneemt. Zorgelijk is wel dat jongeren op steeds jongere leeftijd deel uitmaken van een problematische jeugdgroep.

Terugblik thema veilige wijken

De meeste Utrechtse wijken laten een gunstige ontwikkeling zien op veiligheidsgebied - in lijn met het stedelijke beeld. Daar waar dat de afgelopen jaren niet zo was, werd extra werk gedaan. Veel aandacht ging bijvoorbeeld uit naar de gebiedsgerichte aanpak op de Kop van Lombok, de Amsterdamsestraatweg, het Versnellingsplan Overvecht en de autobranden. Ook in gebieden waar woninginbraken ineens toenamen werd stevig ingezet, bijvoorbeeld met het WAFV-team (WAFV staat voor woninginbraak, autokraak, fietsdiefstal, vernieling). Voor het centrum besloten we extra werk te maken van het tegengaan van fietsdiefstal, autokraken, zakkenrollen en winkeldiefstal. De laatste twee delicten namen in de gehele gemeente af, de eerste twee nog niet.

Wijkwerk is maatwerk. Zoals gebruikelijk werden de afgelopen vier jaar, samen met de wijkpartners, voor alle Utrechtse wijken jaarlijks wijkveiligheidsplannen opgesteld en uitgevoerd. Ze hebben geleid tot een breed palet aan activiteiten waar bewoners, stadsmakers veiligheid, politie en gemeente, ondernemers en vele anderen de handen ineenslaan: samen voor de wijk.

We hielden de ontwikkeling van de veiligheid goed in de gaten. In de wijken gebruikten we interactieve dashboards waarmee we de veiligheidscijfers volgden. Bij de aanpak van jeugdoverlast en jeugdgroepen verzamelden we data over de locatie en rond de jaarwisseling werd het vuurwerkteam dagelijks voorzien van nieuwe gegevens over vuurwerkoverlast. We stimuleerden deelname van vrijwilligers (de zogenaamde 'stadsmakers veiligheid') bij de jaarwisseling, de zomerperiode en evenementen, en aanappgroepen.

Terugblik openbare orde en maatschappelijke onrust

De afgelopen jaren nam het werk om de rust en orde te bewaren fors toe. Zo waren er meer demonstraties (81 in 2015, 107 in 2017) waarbij ook het aantal demonstraties met een risico op verstoring van de openbare orde toenam. Jong FC Utrecht ging betaald voetbal

spelen waardoor het aantal wedstrijden toenam (17 in 2015 naar 37 in 2017). Ook waren er meer evenementen (750 in 2015, 869 in 2017). Koningsdag, de jaarwisseling, de hervorming van de vuurwerktraditie, het grote aantal autobranden en het bevorderen van veilig uitgaan en verantwoord alcoholgebruik hebben veel aandacht en capaciteit gevraagd van de hulpdiensten en gemeente.

Om openbare ordeproblemen te voorkomen volgden we signalen van onrust en sentimenten in de samenleving. Dat maakte tijdig ingrijpen mogelijk bijvoorbeeld door de burgemeester een gebiedsverbod te laten opleggen of door met initiatiefnemers van demonstraties in gesprek te gaan.

“Je hebt met Koningsdag de vrijmarkt en ik las laatst een artikel over wat de regels zijn in welke steden als particulier met eten verkopen en drinken. Ik vind de vrijmarkt in Utrecht hartstikke leuk omdat die niet helemaal overgereguleerd is en er veel ruimte is om daaraan mee te doen. Ook op een manier dat je bijvoorbeeld pannenkoeken staat te bakken zonder dat je een horecaverunning hebt. Dat creëert heel veel ruimte om de mensen in je buurt te leren kennen en elkaar daar een beetje in te vinden. Ik vind dat wel leuk van Utrecht.”

Bewoner in belevingsonderzoek

Om de inclusieve samenleving te bevorderen en maatschappelijke rust en openbare orde te bewaren is het belangrijk om discriminatie en polarisatie tegen te gaan. Hiervoor hebben we in het kader van Utrecht zijn we samen (UZWS) een aanpak ontwikkeld met veel partners uit het maatschappelijke middenveld. Om signalen van radicalisering te herkennen, te duiden en aan te pakken hebben meer dan 300 professionals de training multicultureel vakmanschap en radicalisering gevolgd. Ook levert een sleutelfigurennetwerk een belangrijke bijdrage aan de signalering. Dit heeft onder andere geleid tot een stijging van het aantal signalen ten opzichte van de voorafgaande jaren. We informeerden de gemeenteraad periodiek over de voortgang.

Terugblik thema 'Ondermijnende criminaliteit'

Bij ondermijnende criminaliteit gaat het om de aanpak van georganiseerde misdaad die maatschappelijke structuren en/of het vertrouwen daarin schaadt. Criminelen gebruiken of misbruiken legale bedrijven of instanties voor hun activiteiten. Zij tasten daarmee niet alleen de formele rechtsstaat aan maar ook de informele basis van onze samenleving: fatsoenlijke verhoudingen, normen en waarden. Dat heeft een negatieve invloed op de veiligheid en leefbaarheid.

De afgelopen vier jaar is een start gemaakt met de [aanpak van ondermijnende criminaliteit in Utrecht](#). We bestreden niet langer enkel de symptomen (personen en incidenten) maar keken ook naar het hele systeem van ondermijnende criminaliteit. Met onze partners (politie, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, brancheorganisaties) drongen we criminele activiteiten, netwerken en structuren duurzaam terug.

Wat helpt is dat er twee ondernijningsbeelden zijn opgesteld, één voor de hele stad Utrecht en één specifiek voor Overvecht.

De onderliggende structuren die onze samenleving ondermijnen zijn daardoor beter in beeld waardoor we gericht en effectiever kunnen optreden. De ondernijningsbeelden laten ook de urgentie zien van de verdere uitbouw van de aanpak.

Terugblik thema fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid gaat over de mate waarin mensen beschermd zijn tegen ongevallen (in het verkeer of door de industrie) of natuurrampen. Daaronder vallen verkeersveiligheid, brandveiligheid, externe veiligheid (gevaarlijke stoffen vervoer en -opslag) en de voorbereiding op crisisbeheersing.

Verkeersveiligheid laat een lichte verbetering zien: in de periode 2014 tot en met medio 2018 is het aantal geregistreerde verkeersongevallen en verkeerslachtoffers op wegen in beheer van de gemeente Utrecht licht afgenomen. De ervaren verkeersveiligheid laat in deze zelfde periode geen duidelijke trend zien. Het percentage bewoners dat tevreden is over de verkeersveiligheid in de eigen buurt schommelt tussen de 41 procent en de 44 procent.¹

Met de uitvoering van het gemeentelijke [programma Verkeersveiligheid](#) richtten we ons voornamelijk op het verbeteren van de fysieke inrichting van de weg en op educatie en communicatie. Projecten in dit programma kwamen onder andere voort uit [meldingen](#) die weggebruikers en

bewoners maakten over onveilige situaties of onveilig gedrag. We overlegden met de politie over de locaties, momenten en doelgroepen ten aanzien van handhaving. Andere fysieke veiligheidsrisico's (bijvoorbeeld brand, wateroverlast, stroomstoring) zijn goed in beeld. Zowel voor algemene risico's, zoals LPG-tankstations, als specifieke risico's en risicovolle gebieden in Utrecht, zoals het Stationsgebied zijn samen met de Veiligheidsregio Utrecht (VRU) en andere crisispartners zogenaamde Incidentbestrijdingsplannen opgesteld. Betrokken medewerkers worden getraind en geoefend in deze materie.

De dreiging van terrorisme is niet aflatend. Het dreigingsniveau is in Nederland al jaren substantieel. De gemeente Utrecht werkt in de voorbereiding op terrorismegevolgbestrijding nauw samen met de andere G4-steden en de NCTV. Ook op dit onderwerp zijn een incidentbestrijdingsplan en protocollen opgesteld en wordt getraind en geoefend door crisismedewerkers.

Het wordt steeds duidelijker dat de preventie van incidenten en preparatie op incidentbestrijding niet alleen een taak van de overheid is maar ook burgers, ondernemers en instellingen een rol nemen. Zo is er al langere tijd een Netwerk Veiligheid Stationsgebied (NVS). Op het Utrecht Science Park (USP) is vanwege de verschillende, soms kwetsbare, functies en de specifieke risico's in dit gebied in 2018 het initiatief genomen om een dergelijk netwerk op te bouwen.

“Veiligheid is met name een gevoel dat je zonder angst, vrij, door je wijk kunt bewegen. Zonder dat je alert hoeft te zijn en vrij van gedachten aan wat er zou kunnen gebeuren.”

Straatgesprek Luisterpaal

¹ Bron: [Voortgangsrapportage Verkeersveiligheid d.d. 1 juli 2018](#)

1.4 Aandacht!

Voor welke uitdagingen staat de gemeente Utrecht *nu*?

Veel gemeenten staan voor vergelijkbare vraagstukken. [De landelijke verkenning van Platform31](#) noemt de volgende ontwikkelingen relevant voor keuzes in het veiligheidsbeleid van gemeenten: de ingrijpende, geregistreerde criminaliteit voor burgers (straatrovers, woninginbraken, overvallen) neemt af; de minder zichtbare criminaliteit (cybercriminaliteit, fraude, oplichting, ondermijning) neemt toe; de digitale veiligheid (ook bij de overheid) houdt geen gelijke tred met de digitalisering van de samenleving.

We spraken over deze en andere veiligheidsthema's met deskundigen van binnen en buiten de gemeente, maar ook met een groot aantal bewoners van Utrecht.

In totaal hebben meer dan 1.500 mensen hún onderwerpen, suggesties en hartenkreten met ons gedeeld:

- Op 30 juni 2018 deden 160 bewoners mee aan een stadgesprek over veiligheid;
- op 15 mei 2018 sprak de kinderraad op het Stadhuis over verkeersveiligheid rond scholen;
- in alle tien wijken spraken steeds zo'n 35 wijkbewoners met elkaar over veiligheid in de wijk;
- we voerden 1.084 'luisterpaalgesprekken' in vier wijken met bewoners om hun gedachten te horen bij een fijne en veilige wijk;
- in de wijk Zuidwest spraken acht jongeren en jongerenwerkers in een 'jongerengesprek' over hun veiligheidskwesties;
- er was een expertsessie met 35 Utrechtse veiligheidsprofessionals in diverse werkterreinen;
- Er was een bijeenkomst met meer dan 50 medewerkers van de gemeente.

Met elkaar terugkijkend op de afgelopen vier jaar en reagerend op de 1500 meedenkers en ontwikkelingen, komen we uit op twee conclusies: we willen het huidige niveau van veiligheid tenminste behouden, én we willen aandacht geven aan vier ambities voor dit nieuwe IVP. We noemen die ambities hier kort.

In hoofdstuk 2 hierna werken we ze verder uit:

1. Onze aanpak van ondermijnende georganiseerde misdaad moet intensiever. Het is zorgelijk hoe grote criminelen met hun criminele geld nog steeds relatief vrij in de ‘bovenwereld’ zaken kunnen doen. We moeten in de stad maar ook regionaal, landelijk en internationaal meer samenwerken om ondermijnende criminaliteit beter te kunnen bestrijden.
2. Bewoners en professionals zeggen dat veel goed gaat, dat voor veel mensen werkt wat we doen, maar dat er ook verschillende groepen zijn waarvoor het niet zomaar werkt. We denken aan personen met verward gedrag en personen met radicaliserend gedrag. Maar ook aan overlastgevende jeugd. Een ander verschijnsel dat aandacht nodig heeft is discriminatie op straat (straatintimidatie, etnisch profileren). We onderzoeken hoe we de effecten van het bestrijden en voorkomen van etnisch profileren in beeld kunnen brengen en kunnen volgen.

Onze ambitie is om de bestaande samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals te intensiveren zodat we meer greep krijgen op deze problematiek. Dat doen we door het ontwikkelen en toepassen van nieuwe en/of betere instrumenten, het verbeteren van processen, het vullen van lacunes. We doen wat nodig is en laten de organisatie daarop aansluiten onder het motto: samenwerken in maatwerk.

3. Digitalisering transformeert onze stad en de samenleving. Traditionele vormen van criminaliteit raken steeds meer verweven met digitale criminaliteit. De maatschappelijke weerbaarheid blijft achter bij de groeiende dreiging van cybercriminaliteit. Bewustwording bij inwoners, instellingen, bedrijven en overheid is nodig zodat we de weerbaarheid vergroten en de digitale veiligheid zoveel als mogelijk kunnen waarborgen. Bestrijding van cybercriminaliteit krijgt meer aandacht. Een goede voorbereiding op de gevolgen die cybercriminaliteit kan hebben op de openbare orde in relatie tot crisisbeheersing en maatschappelijke onrust is essentieel.
4. Het aantal verkeersongevallen en verkeersgewonden is in Utrecht weliswaar licht afgenomen, maar het uitgangspunt is dat elk verkeersslachtoffer er één te veel is. Veel bewoners ervaren asociaal en gevaarlijk rijgedrag in hun buurt als een groot probleem. Dat gedrag tast hun veiligheidsgevoel aan. De “onaantastbare houding” van overtreders ondermijnt het gezag en veroorzaakt gevaar. Volgens veel Utrechters krijgt dit nu te weinig aandacht.

Door deze vier ambities aandacht te geven willen wij onze 'gereedschapskist' met werkwijzen en maatregelen vooral op deze thema's aanvullen. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat er grote verschillen zijn tussen deze ambities zowel ten aanzien van de aard van de problematiek als de ontwikkelingsfases waarin de ambities zich bevinden. Zo staat het beleid ter bevordering van digitale veiligheid nog in de kinderschoenen terwijl het verkeersveiligheidsbeleid al veel verder is ontwikkeld.

De aandacht voor deze ambities betekent niet dat de rest van de veiligheidsaanpak (zie paragraaf 1.5 We houden de basis op orde) stilstaat. Wel betekent het dat het beleid ten aanzien van het huidige niveau van veiligheid op orde is en de uitvoering van maatregelen op dit moment goed functioneert.

Indien nodig en mogelijk wordt de werkwijze geactualiseerd of geoptimaliseerd. Voorbeelden daarvan zijn: [meer aandacht voor ouderenmishandeling](#) en voor de afnemende aangiftebereidheid.

We laten de prioriteiten van het IVP 2015-2018 ('high impact crimes' en jeugdoverlast en -criminaliteit) achter ons en verschuiven de aandacht naar de verborgen misdaad, ook wel genoemd 'hidden impact crimes' (ondermijning en cybercriminaliteit) en naar het vergroten van de sociale samenhang door het voorkomen en bestrijden van vervreemding en asociaal gedrag.

Op alle onderdelen van onze aanpak zijn we alert op onze uitgangspunten en het opvangen van signalen die kansen bieden of mogelijk een negatieve ontwikkeling voorspellen.

We informeren alle betrokkenen jaarlijks over de cijfers, resultaten, inspanningen en ontwikkelingen ten aanzien van de vier benoemde ambities.

Dat doen we onder andere door één keer per jaar een voortgangsrapportage over het Uitvoeringsprogramma IVP 2019-2022 aan de gemeenteraad te sturen.

1.5 We houden de basis op orde

We zien dat Utrecht in de afgelopen jaren veiliger is geworden, dankzij het werk van velen. We schreven het hiervoor al: het beleid ten aanzien van het huidige niveau van veiligheid is op orde en de uitvoering van maatregelen functioneert goed. Dat willen we graag zo houden.

Daarom monitoren we hoe het gaat met de veiligheid: in overleggen met partners, door het bespreken van meldingen met bewoners, door trends en cijfers te analyseren. We gaan door met het [periodiek informeren van alle betrokkenen over de veiligheidscijfers](#). Dat geldt niet alleen voor de basisveiligheid maar ook voor de vier benoemde ambities.

In de basis van het veiligheidswerk zijn vele componenten te onderscheiden: van een zorgvuldig proces rondom demonstraties tot de nazorg voor ex-gedetineerden, en van voorlichting over tijdelijke, flexibele camera's tot huis-aan-huis meldkaarten uitdelen. Veel van deze werkzaamheden horen bij de basis, ook al vallen ze niet op en vallen ze ook niet onder de nieuwe ambities.

Veilige buurten centraal

Veilige buurten in veilige wijken staan centraal. Als uit de monitoring van de veiligheid blijkt dat het nodig is kiezen we uit de beschikbare gereedschapskist passende interventies. Het is maatwerk, en dit IVP bepaalt daarbij de koers: bijsturing is steeds op elke schaal mogelijk.

Geregistreeerde criminaliteit

De aanpakken van veelvoorkomende criminaliteit en van de high impact crimes hebben hun vruchten afgeworpen. Er blijft aandacht voor woninginbraken, winkelinbraken, autokraken, fietsendiefstal, overvallen, straatroof, geweld tegen personen en goederen. Bij geweld tegen personen werken we aan uitgaansgeweld, huiselijk geweld en geweld tegen medewerkers met een publieke taak.

Openbare orde en maatschappelijke onrust

We beperken de kans op openbare ordeverstoringen en incidenten door het uitvoeren van het vergunningen- en evenementenbeleid en het jaarlijkse handhavingsprogramma. We bereiden met partners gebeurtenissen voor waaraan risico's verbonden zijn, zoals openbare manifestaties, demonstraties, evenementen, voetbalwedstrijden, bezoeken van hoogwaardigheidsbekleders en de terugkeer van gewelds- of zedendelinquenten in de stad.

Jaarlijks maken we met FC Utrecht, politie en Openbaar Ministerie afspraken over voetbal en veiligheid. Cameratoezicht, de wet woonoverlast en de overlastwet zijn middelen die we bij openbare ordeproblemen inzetten.

Voorkomen van polarisatie en radicalisering

In lijn met het [actieplan 'Utrecht zijn we samen'](#) blijven wij de komende vier jaar werken aan het tegengaan van polarisatie en radicalisering. Onze aanpak rust op drie pijlers:

1. Preventie: we zetten onder andere in op het tegengaan van discriminatie, weerbaarheid, het faciliteren van dialoog, versterking van het jongerenwerk, opvoedingsondersteuning en het aanreiken van kennis en handelingsperspectief in het onderwijs.
2. Signalering: we blijven professionals trainen zodat ze radicalisering kunnen herkennen en kunnen doorverwijzen.
3. Persoonsgerichte aanpak: we zetten de persoonsgerichte aanpak in het casusoverleg met politie, OM en de NCTV voort en verlenen waar nodig hulp of gaan over tot repressieve actie.

Daarnaast blijven we ons inzetten om (actuele) thema's op te pakken die maatschappelijk gevoelig liggen en tot polarisatie kunnen leiden. Uitgangspunt daarbij is dat wij blijven werken aan een stad waarin iedere Utrechter zich betrokken en geaccepteerd voelt en waarin respectvol met elkaar wordt omgegaan.

Crisisbeheersing

Crises en incidenten vallen onder het thema Fysieke Veiligheid. Fysieke veiligheid gaat om de mate waarin mensen beschermd zijn en zich beschermd voelen tegen persoonlijk leed door ongevallen en tegen natuurgeweld. We bereiden ons met de Veiligheidsregio Utrecht, politie en andere partners (onder andere waterschappen, Rijkswaterstaat, ProRail, NCTV en Defensie) voor op mogelijke crises, zodat we snel en effectief hulp kunnen bieden en schadelijke gevolgen voor personen, dieren, goederen en/of de economie zoveel mogelijk beperken. Dat doen we door het coördineren van de gemeentelijke processen (bijvoorbeeld opvang en verzorgen van bewoners, communicatie), het organiseren van (piket)functies bij alle gemeentelijke onderdelen van de crisisorganisatie en door planvorming, opleiding, trainen en oefenen. Daarbinnen blijft terrorismegevolgbestrijding een belangrijk thema.

1.6 Communicatie

Utrecht wil een stad zijn waar het voor iedereen prettig wonen, verblijven, recreëren of ondernemen is. Om deze ambitie te realiseren is de feitelijke veiligheid en de veiligheidsbeleving een voorwaarde. Utrecht wil immers een stad zijn waar mensen veilig zijn en zich veilig voelen.

Communicatie is een belangrijk instrument dat kan bijdragen aan de veiligheid.

Communicatie kan de feitelijke veiligheid bevorderen door preventie (Utrechters weten wat ze wanneer kunnen doen) en - in mindere mate - door normen te stellen (Utrechters weten wanneer de grens wordt overschreden en ze melding kunnen doen).

Communicatie kan de veiligheidsbeleving beïnvloeden door goed aan te sluiten bij het gevoel in de stad. De mate waarin overlast wordt ervaren is voor een groot deel maatgevend voor de inzet van communicatie. Anders gezegd: als er feitelijk wel iets aan de hand is, maar mensen ervaren niet veel overlast, dan is de communicatie gericht op de mensen die er direct iets mee te maken hebben en handelingsperspectief hebben (zogenaamde 'pinpoint communicatie'). Voelen Utrechters in een buurt of straat zich onveilig maar is er feitelijk geen overlast of reëel veiligheidsprobleem, dan gaan we het gesprek aan over de onderliggende oorzaak van het onveiligheidsgevoel.

"Ik voel me veilig, omdat ik me niet onveilig voel. Ik heb nooit echt dingen meegemaakt waardoor ik me onveilig zou moeten voelen. Dus die afwezigheid daarvan, daardoor voel ik me veilig."

Bewoner in belevingsonderzoek

Voor de komende vier jaar ontwikkelen we een gezamenlijke communicatiestrategie met de veiligheidspartners. Als belangrijkste uitgangspunt geldt dat we op maat communiceren. Goede en snelle communicatie over incidenten en over de voortgang en resultaten van handhavings- en opsporingsacties is belangrijk. Soms zijn de mogelijkheden om te communiceren echter beperkt vanwege het belang van de opsporing. Ook hier geldt dat we, met de veiligheidspartners, maatwerk leveren.

Om resultaten en ontwikkelingen goed te kunnen duiden, er op te kunnen sturen en om verantwoording af te leggen over onze aanpak maken we niet alleen gebruik van cijfers maar vertellen we ook praktijkverhalen en doen we verslag van werkbezoeken. Daardoor kan een evenwichtiger beeld van de inspanningen, effecten en resultaten van het Utrechtse veiligheidsbeleid ontstaan.

We laten ons daarbij inspireren door [de methode 'Rijker verantwoorden'](#), die we in de loop van 2019 verder uitwerken. We sluiten hierbij aan op ontwikkelingen binnen [\(motie 2017/84 'Van raadsaudit naar implementatie'\)](#) en buiten de gemeente.

02

Vier ambities voor de komende vier jaar

- Ondernijning steviger aanpakken
- Zorg en veiligheid dichterbij elkaar
- Een veiliger digitale stad
- Veiliger verkeer

2.1 Ondernijning steviger aanpakken

Waarom is dit een ambitie?

Criminelen willen zo veel mogelijk geld en macht vergaren. Voor hun activiteiten zijn ze afhankelijk van allerlei legale voorzieningen, (technische) infrastructuur, expertise en vergunningen. Deze verwevenheid tussen de criminele onderwereld en de legale bovenwereld heeft vergaande gevolgen. De combinatie van omvangrijke criminele vermogens en het er op na houden van andere normen en waarden (waarbij grof geweld niet wordt geschuwd), stelt criminele netwerken in staat invloed te verwerven in maatschappelijke sectoren en ongewenste sociale druk uit te oefenen op de samenleving. Dit leidt tot aantasting van het rechtsgevoel en van de rechtsstaat en haar instituties. Dit noemen we ondernijning.

De afgelopen vier jaar is een werkwijze ontwikkeld die kan worden voortgezet en uitgebouwd. Het momentum om door te pakken is nog nooit zo groot geweest als nu want:

- Er is landelijke steun voor een stevigere aanpak van ondernijnende criminaliteit,
- we hebben met de ondernijningsbeelden van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) een goede informatiepositie,
- en de regionale ambities van het regionaal veiligheidscollege (de burgemeesters in de regio Midden-Nederland) zoals verwoord in het 'Actieplan tegen ondernijnende drugscriminaliteit in Midden-Nederland' bieden een goede uitgangspunt om de aanpak van ondernijning verder uit te bouwen.

De ondernijningsbeelden laten zien hoe belangrijk het is dat wij ondernijnende criminaliteit aanpakken.

In de stad Utrecht zien we productie en handel in drugs (hennep, cocaïne), witwassen van crimineel vermogen en fraude; ook met geld van de overheid. We zien kwetsbare wijken en locaties, maar ook specifieke groepen zoals families die zich onaantastbaar wanen, en hun netwerken.

De maatschappelijke impact van criminele netwerken kan enorm zijn. Niet alleen vanwege het onderlinge geweld, maar ook omdat ze steeds vaker uitmonden in informele economieën waarin het illegale geld wordt geïnvesteerd. In vastgoed, bedrijven, handige locaties voor opslag van drugs of wapens. Daar is weggelopen, meedoen en profiteren eerder regel dan uitzondering. Eerlijke ondernemers zijn daarvan de dupe. Maar ook in een woonwijk kan de impact groot zijn.

“... Aan de andere kant, als je buiten het centrum kijkt naar bijvoorbeeld Overvecht, daar is laatst nog iemand neergeschoten. Dan denk ik, ook dat kan voorkomen worden en ook daar kan wat aan gedaan worden. Ik voel me er persoonlijk niet onveilig bij, dat zijn altijd mensen die al in zo'n circuit zitten die ermee te maken hebben, maar het creëert wel een nare sfeer bij de mensen.”

Bewoner in belevingsonderzoek

Criminelen investeren in wijken om respect en afhankelijkheid af te dwingen. Vooral in kwetsbare wijken recruterend zij jonge jongens voor criminele hand- en spandiensten.

Utrecht pakt ondernijning aan. Daar is een langdurige, intensieve inzet voor nodig door een brede coalitie van partijen: veiligheidspartners, maatschappelijke organisaties, private partijen, bewoners en ondernemers. De gemeente voert de regie. Aan de ene kant richt de gemeente zich op repressie van ondernijnde criminaliteit. De andere kant is preventie.

Vooral in kwetsbare wijken recruterend zij jonge jongens voor criminele hand- en spandiensten. Utrecht pakt ondernijning aan. De gemeente levert haar aandeel in de duurzame bestrijding van georganiseerde criminaliteit en de effecten daarvan op de samenleving. Onze ambitie is ook nadrukkelijk om de samenleving – maatschappelijke partijen, inwoners en ondernemers van de stad – te betrekken in de aanpak van ondernijning. De voedingsbodem voor ondernijning valt weg als de samenleving het zelf signaleert, afkeurt en (met hulp van de overheid) corrigeert.

Wat willen we doen?

1. Het systeem aanpakken
2. Ingrijpen vanuit diverse invalshoeken
3. Onze informatiepositie verder verstevigen
4. De samenleving weerbaarder maken
5. De gemeentelijke organisatie weerbaarder maken
6. De buurtaanpak verder ontwikkelen
7. Slim samenwerken met andere steden

1. Het systeem aanpakken

We werken al jaren samen met onder meer politie, Openbaar Ministerie en Belastingdienst om op te treden tegen ondermijnende criminaliteit. De focus van de aanpak is de afgelopen jaren wel verschoven: van het aanpakken van de criminelen zelf (symptoombestrijding), naar meer aandacht voor het wegnemen van de maatschappelijke structuren die ondermijnende criminaliteit mogelijk maken (systeemaanpak). Van belang blijft in beide aanpakken te investeren.

Kern van de huidige systeemaanpak is dat we criminele activiteiten, netwerken en structuren duurzaam willen terugdringen en verstoren. Dit kan alleen samen met onze veiligheidspartners (integraal), waarbij we in concrete gevallen blijven zoeken naar barrières die we kunnen opwerpen. Dat blijft ook voor de komende vier jaar ons credo.

De aanpak moet breed zijn, intensief en meerjarig. Dit blijkt ook uit recent onderzoek, waarin staat dat de aanpak van ondermijning het meeste effect heeft als: (1) er systematische aandacht voor is, (2) de maatschappij weerbaar is, (3) de overheid als één optreedt (4) en we de criminele bedrijfsvoering ontwrichten.

2. Ingrijpen vanuit diverse invalshoeken

Het duurzaam verstoren van ondermijning vraagt om een aanpak op fenomenen, gebieden en delicten. Door ondermijnende criminaliteit vanuit deze overlappende gezichtsvelden te benaderen, wordt de effectiviteit van de aanpak van ondermijning vergroot. Samen met onze veiligheidspartners dringen we ondermijning terug, in concrete casuïstiek en door barrières op te werpen. Zo bestrijden we niet langer de symptomen van ondermijning, maar pakken het bij de bron aan. We blijven werken vanuit de samenwerking die nu bestaat:

Delicten

Dat gaat om onder meer drugscriminaliteit, mensenhandel, vastgoedfraude en fraude met toeslagen en uitkeringen. Met de RIEC-partners bespreken we Utrechtse gevallen en de inzet en interventies van alle partijen. We maken gebruik van bewonersmeldingen en van informatie van Meld Misdaad Anoniem (MMA). We werken samen met energieleveranciers en woningcorporaties

Personen

De politie en het OM sporen mensen op die worden verdacht van het plegen van strafbare feiten en vervolgen hen. Daarnaast werken we met een groot aantal partners met [de 'Top X'- aanpak](#).

Dat is een persoonsgerichte aanpak van daders, waarbij ook hulpverlening onderdeel van het pakket aan maatregelen kan zijn. Per persoon maken we steeds de afweging welke preventieve maatregelen, hulpverlening of straf- of bestuursrecht (bijvoorbeeld een gebiedsverbod) het meeste effect hebben. Het Veiligheidshuis Utrecht heeft regie op de samenwerking. De komende jaren richten we ons in de Top X aanpak meer op jongeren tot 25 jaar die crimineel actief zijn (al dan niet gekoppeld aan een jeugdgroep) en hun broertjes en zusjes. Ook gaan we vanuit de persoonsgerichte aanpak barrières opwerpen, zodat de nieuwe instroom van jongeren in de criminaliteit wordt tegengegaan. Ook de ketenaanpak van mensenhandel, met zowel een slachtoffer- als daderaanpak wordt verder uitgewerkt.

Branches

Sommige branches zijn aantrekkelijk voor ondernijnde criminaliteit. Bijvoorbeeld de vastgoedbranche, horecaondernemingen, kappers, belwinkels, autogarages, autoverhuurders en koeriersdiensten. We willen instrumenten toevoegen die het mogelijk maken de goeden van de kwaden te scheiden. Door het project "[Huisjesmelkers en ondernijnde criminaliteit](#)" krijgen we steeds meer zicht op criminele netwerken en activiteiten die vastgoed misbruiken.

Gebieden

Utrecht heeft ervaring met een gebiedsgerichte aanpak op de Amsterdamsestraatweg, de Breedstraatbuurt en de kop van Lombok. In Overvecht is de gebiedsgerichte aanpak onderdeel van de 'Versnelling Overvecht'. We voegen hier gebiedsgerichte aanpakken in Kanaleneiland aan toe. Ook woonwagenlocaties verdienen op basis van het ondernijningsbeeld extra aandacht. In de toekomst kan dat ook bijvoorbeeld een bedrijventerrein of recreatieterrein zijn. Wanneer de doelstellingen in een gebied gehaald zijn, schalen we de aanpak weer af. We ontwikkelen met de opgedane kennis de werkwijze van de gebiedsaanpak door naar de buurtaanpak (zie verderop).

3. Onze informatiepositie verder verstevigen

Om het systeem aan te pakken, hebben we goede informatie nodig. Een ondernijningsbeeld is daarbij een eerste stap: het geeft inzicht in wat er zich in de stad afspeelt. Om dit inzicht verder uit te werken en om te zetten in acties, werken we aan data-intelligence zodat we niet alleen individuen in beeld brengen (sociale netwerkanalyse), maar ook criminele structuren en patronen inzichtelijk maken. Sociale relaties en de manier waarop iedereen binnen een crimineel netwerk met elkaar verbonden is, hebben invloed op hoe de criminele ondernijnde netwerken functioneren. Uiteraard houden we hierbij rekening met geldende privacyreggeving.

4. De samenleving weerbaarder maken

Een belangrijk gegeven in het ondernijningsbeeld is dat criminele organisaties zonder hulp van de 'de bovenwereld' niks kunnen.

Criminelen maken voor hun criminele activiteiten gebruik van locaties, panden, ondernemingen en de legale logistieke stromen van goederen, passagiers en geld. Ook publieke instanties, zoals de overheid, kunnen al dan niet bewust meewerken aan criminele activiteiten. En criminelen verwachten van hun familie en vrienden uiteraard dat zij geen informatie doorspelen aan de politie.

We mobiliseren positieve en welwillende krachten in de samenleving om zo de weerbaarheid van de samenleving te versterken. Het aangaan van allianties met andere partijen, zoals maatschappelijke organisaties, brancheorganisaties en inwoners, is noodzakelijk om de vermenging van de onder- en bovenwereld tegen te gaan. Alleen door middel van een gezamenlijke en gerichte aanpak, vanuit de overheid in samenwerking met de samenleving, boeken we succes. We verwachten van de samenleving dat zij ook een tegenbeweging zal maken en laat zien dat ze ondernemende criminaliteit niet normaal vindt en onaantastbaar gedrag niet accepteert. De overheid jaagt dit aan en speelt een ondersteunende rol.

We willen voorkomen dat criminele groepen gemakkelijk nieuwe mensen kunnen vinden die hen willen helpen bij criminele activiteiten ('facilitators', uitvoerders). Dat doen we onder andere door de voedingsbodem voor criminele activiteit te verminderen, bijvoorbeeld door te blijven werken aan alternatieven voor een criminele carrière.

We mobiliseren gewenst gedrag door ongewenst gedrag zichtbaar en snel te bestraffen, bijvoorbeeld door extra controles en inspecties, boetes op te leggen, sluiting van bedrijven en panden, weigeren van vergunningen. Daarnaast is er de mogelijkheid om rolmodellen voor jongeren en ondernemers in te zetten die integer werken actief uitdragen. Daarmee laten we als overheid en samenleving zien dat we crimineel en onaantastbaar gedrag niet accepteren. Misdaad is niet normaal en mag niet lonen.

Het bovenstaande vraagt om nieuwe manieren van (samen)werken en om ruimte voor experiment.

5. De gemeentelijke organisatie weerbaarder maken

Een systeemaanpak vraagt om een weerbare overheid. Een weerbare overheid is zich in de eerste plaats bewust van de aantrekkelijkheid van de faciliteiten die ze in huis heeft voor criminelen.

We zijn niet naïef. Door ondernijvende criminaliteit te benaderen als een professionele criminele industrie met een bijbehorende professionele criminele bedrijfsvoering en een parallelle economie, kunnen wij ondernijvende criminaliteit in al haar facetten aanpakken en barrières opwerpen om de criminele ondernijvende processen zo veel mogelijk te verstoren. Hiervoor is het nodig dat de overheid een betrouwbare, geloofwaardige partner is.

Bestuurders, politici en ambtenaren voorkomen dat ze niet-integere partijen helpen bij criminele activiteiten. Zij zijn zich bewust van wat ondernijvende criminaliteit is, herkennen de signalen en kunnen daarnaar handelen. Integer werken – als persoon en als organisatie – is essentieel voor een weerbare overheid, want door integer te handelen laten we zien dat de overheid betrouwbaar is. Daarnaast zijn bestuur en organisatie voortdurend alert op het beschermen en versterken van reguliere werkprocessen tegen misbruik van gemeentelijke voorzieningen. Ook de beveiliging van voorzieningen (zoals informatie en ICT) hoort daarbij. Het is aan de gemeentelijke organisatie om te zorgen voor een veilige werkomgeving voor bestuurders, politici en ambtenaren die veel rechtstreeks contact hebben met bewoners en ondernemers in de stad. We werpen barrières op tegen de criminele industrie en bieden perspectief aan mensen in kwetsbare functies. De gemeente reageert (helpt) snel als iemand meldt dat hij of zij onder druk staat van criminelen.

6. De buurtaanpak verder ontwikkelen

Een systeemaanpak kan niet slagen zonder de samenwerking met onze bewoners en ondernemers. De buurtaanpak is een methode om inzicht te krijgen in vaak onverklaarbare, hardnekkige symptomen en patronen die een veilige samenleving in de weg staan, en om de weerbaarheid van de bewoners te versterken.

Door veelvuldig, open en eerlijk met onze bewoners en ondernemers te communiceren maken we hen bewust van ondernijvende criminaliteit. We bieden hen de mogelijkheid signalen te melden, bijvoorbeeld via Meld Misdaad Anoniem (MMA), maar natuurlijk ook bij gemeente, politie of woningcorporaties. Het gaat bij een buurtaanpak ook om het herstellen van de norm. Misdaad mag niet lonen, misdaad is niet normaal en als overheid én buurt accepteren we crimineel gedrag niet. Deze vorm van gebiedsaanpak is nog kleinschaliger en intensiever dan de gebiedsaanpakken. Denk qua schaalgrootte bijvoorbeeld aan een plein met de omwonenden.

We startten deze buurtaanpak in een buurt in de wijk Overvecht. Het [Versnellingsplan Overvecht](#) is de basis: daarin wordt extra werk verzet op het gebied van veiligheid, gezondheid, samenleven, opvoeden en opgroeien en werk en ondernemerschap. Een team van professionals werkt samen met bewoners en ondernemers uit de buurt om meer inzicht te krijgen in de achterliggende patronen van de zichtbare problemen. Vervolgens kiezen zij steeds voor maatregelen die een verandering op gang brengen. Hierbij gebruiken we waar mogelijk de combinatie van preventie en repressie: we bieden kansen én we treden op om onveilige situaties te beëindigen. Samenwerking, betrokkenheid, openheid en zichtbaarheid staan centraal. Professionals vormen met bewoners en ondernemers een netwerk rond het probleem dat we willen aanpakken. Omdat we een vraagstuk tegelijkertijd vanuit meerdere invalshoeken benaderen, zal ook de oplossing meevoudig zijn. Daarvoor zijn alle pijlers uit het Versnellingsplan van even groot belang. Zo gaan we het ook in andere buurten doen.

7. Samenwerken met andere steden

Bij de ondermijnende criminaliteit in Utrecht zoals we die recent hebben leren kennen, past een stevige aanpak en ontwikkeling. Utrecht sluit aan bij de voorhoede. We maken daarbij gebruik van kennis en ervaringen in steden die al langer met de ontwrichtende gevolgen van ondermijnende criminaliteit te maken hebben. Zoals Tilburg, Rotterdam, Amsterdam en Den Haag. Hun ervaring leert dat een uitgewerkt plan van aanpak maar tot op zekere hoogte zinvol is. We weten vaak niet wat we nog tegenkomen en welke netwerken, structuren en patronen daar onder liggen. Ook is ondermijnende criminaliteit heel dynamisch en flexibel. De complexiteit van de problemen vraagt om *learning by doing*, dat wil zeggen 'aanpakken en monitoren': wat ging goed, hoe kunnen we verbeteren? Via concrete casus ontstaat geleidelijk zicht op de aard en omvang van het probleem en worden we beter in de aanpak ervan.

2.2 Zorg en veiligheid dichterbij elkaar

Waarom is dit een ambitie?

Veel gaat goed. Utrecht kent een groot en goed zorgaanbod. Voor een kleine groep is dit aanbod echter niet voldoende. Op deze groep concentreert zich de zorg- en veiligheidsaanpak waarbij preventie het motto is.

De mensen uit die groep zorgen voor overlast of vertonen crimineel gedrag, waar zij niet op een reguliere manier van af kunnen worden geholpen.

We weten dat er een kleine groep hulpbehoevende inwoners is bij wie de persoonlijke problemen (bijvoorbeeld psychische klachten, verstandelijke beperking, verslaving) zich opstapelen en die onvoldoende in staat zijn om hun situatie zelf te veranderen. De problemen kunnen zo groot worden dat ze uiteindelijk een gevaar voor zichzelf of hun omgeving gaan vormen en overlast en veiligheidsproblemen veroorzaken. Ook lopen zij een grotere kans om zelf slachtoffer van misbruik of criminaliteit te worden.

Veel Utrechters en professionals die meedachten over het veiligheidsbeleid zien de zorg voor kwetsbare mensen als één van de belangrijkste aandachtspunten voor de toekomst. Dit werd in gesprekken gekoppeld aan diverse dringende en actuele problemen: de omgang met mensen die zich verward gedragen, jongeren die het foute pad op gaan, woonoverlast, huiselijk geweld en geweld in afhankelijkheidsrelaties en polarisatie die kan leiden tot discriminatie, vervreemding en radicalisering.

Utrechters maken zich vooral zorgen over sociaal kwetsbare Utrechtse jongeren. Want hoewel de jeugdcriminaliteit in Utrecht daalt, is tegelijkertijd zichtbaar dat criminele jongeren jonger tot heftige gewelds- en vermogensdelicten komen. Ook daalt de leeftijd van jongeren die wij zien als problematische jeugd.

We hoorden ook een warm pleidooi voor onderling contact en zorg op maat, als basis voor een veilige stad voor iedereen. We noemen dat 'inclusieve veiligheid'.

Om deze problemen aan te pakken is vaak samenwerking tussen veel partijen nodig, met een gezamenlijke focus en maatwerkoplossingen. Waar nodig beschermen we mensen tegen zichzelf of beperken we de overlast voor de omgeving.

De gemeente heeft zorgtaken van het Rijk overgenomen. De gevolgen van die zogenaamde decentralisatie en bijbehorende bezuinigingen hebben deels geleid tot verbeteringen in de zorg. Zo zijn er nu meer dan 500 buurtteammedewerkers beschikbaar voor begeleiding in Utrechtse wijken en buurten die er eerder niet waren. Tegelijkertijd maken we ons zorgen over de vermindering van behandeling en begeleiding binnen de muren van een instelling waardoor we meer mensen met gedrags- en levensproblemen tegenkomen in wijken en op straat.

Wij vinden daarom dat intensievere samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals nodig is om de zorg voor kwetsbare mensen en hun omgeving te verbeteren.

Wat willen we doen?

1. Zorg- en veiligheidsprofessionals werken intensiever samen aan concrete veiligheidsvraagstukken
2. Meer er op af
3. Investeren in kwetsbare groepen
4. Signalen herkennen en oppakken
5. Ruimte maken voor maatwerk: doen wat nodig is

1. Zorg- en veiligheidsprofessionals werken intensiever samen aan concrete veiligheidsvraagstukken

Wij zien het als onze taak om ervoor te zorgen dat de samenwerking tussen zorg - en veiligheidsprofessionals (bijvoorbeeld jongerenwerk, de buurtteams, GGZ in de wijk, de buurtgerichte specialistische jeugdhulp, schuldhulpverlening, de politie, het Veiligheidshuis Utrecht) intensiever en beter wordt. Daarin zijn al belangrijke gezamenlijke stappen gezet: rond de zorg voor personen met verward gedrag, de aanpak van mensenhandel (ketenregisseur), de jeugdaanpak en de preventie op polarisatie en radicalisering (Utrecht zijn we samen). De komende vier jaar moet deze synergie van zorg en veiligheid verder worden uitgebouwd. We willen dat professionals elkaar versterken in het dagelijkse werk.

2. Meer er op af

Maatwerk leveren is het uitgangspunt. Dat betekent soms dat we wachten tot iemand zich bij ons meldt met problemen, maar vaak ook dat we er zelf op af gaan. Daardoor hopen we problemen te voorkómen of klein te houden. Het signaleren en goed reageren op zorgvragen rond kwetsbare jongeren krijgt in Utrecht al veel aandacht. De samenwerking tussen de veiligheidspartners zoals politie en jongerenwerk, de buurtteams, GGZ in de wijk en de buurtgerichte specialistische jeugdhulp is intensief en goed. Maar het kan altijd beter.

Ouders met schrijnende (geld)problemen vinden het uit schaamte vaak moeilijk om hulp te vragen en we zien dat (te) weinig organisaties actief aan de slag gaan om hier zicht op te krijgen. Het belang ervan zien we ook terug bij de gezinnen die nu intensieve gezinszorg krijgen in het kader van de aanpak Ernstig overlastgevende gezinnen. Bij deze aanpak gaat het gezin samen met een gezinsmanager breed aan de slag op allerlei domeinen waarop er problemen zijn ondervonden, zowel binnen het gezin als in de omgeving van het gezin. We hebben vertrouwen in de kracht van deze aanpak.

3. Investeren in kwetsbare groepen

Jeugd

In diverse wijken proberen we te voorkomen dat groepen kinderen en jongeren al op jonge leeftijd grensoverschrijdend gedrag laten zien. Door eerder te investeren in jongeren (en hun ouders) waar we ons zorgen over maken, bieden we ondersteuning en kansen. Ook geeft Halt op alle basisscholen voorlichtingslessen. De lessen maken leerlingen bewust van hun keuzes rond (jeugd)criminaliteit, de gevolgen daarvan en hun eigen verantwoordelijkheid voor die gevolgen.

Problematische jeugdgroepen pakken we ook de komende jaren aan met de groeps- en persoonsgerichte aanpak (PGA). Dat gebeurt in de wijk of in het Veiligheidshuis Utrecht. Daarnaast willen we de komende jaren de jeugdcriminaliteit verder terugdringen door nog meer in te zetten op preventie op wijk- en buurtniveau. Bijvoorbeeld door de zogenaamde 'brusjes'-aanpak waarbij hulpverlening zich richt op broertjes en zusjes van Top X-ers². Als de hulpverleners intensief informatie over de jongeren in de wijk uitwisselen, ontstaat er al vrij snel een goed beeld van met welke jongeren het goed gaat en welke jongeren kwetsbaar zijn of iets extra's nodig hebben. Problematiek wordt dan vroegtijdig (h) erkend, zodat er met elkaar een aanpak kan worden bepaald. Uiteraard houden we hierbij rekening met geldende privacyregelgeving.

Intensievere nazorg voor ex-gedetineerden

De gemeente ondersteunt mensen die uit de gevangenis komen bij hun terugkeer in de samenleving. Het re-integratieplan wordt tijdens de detentie gemaakt en gestart. Dit gebeurt samen met de gedetineerde. Om te voorkomen dat iemand weer de fout in gaat zijn een woning en inkomen essentieel. En als iemand geen baan heeft, zal er sprake moeten zijn van zinvolle dagbesteding. Maatwerk is het altijd.

Juist bij jongeren en jongvolwassenen is het belangrijk dat er in zo'n kwetsbare periode iemand voor ze is. Iemand met wie ze problemen kunnen bespreken en die helpt voorkomen dat een ex-gedetineerde in het oude gedrag terugvalt. We vinden het belangrijk dat er voor jongeren en jongvolwassenen die uit de gevangenis komen meer en intensievere nazorg komt.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

De kans dat iemand te maken krijgt met huiselijk geweld of kindermishandeling is nog steeds groter dan de kans op welke andere vorm van geweld dan ook. De impact op betrokkenen, vaak ook kinderen, is groot.

Er ligt een grote opgave bij gemeenten, het Rijk, partners en professionals om gezamenlijk verschil te maken. Het gaat om verborgen misdaad, zogenaamde 'hidden impact crime'.

² De Top X-aanpak richt zich op plegers van delicten met een grote impact op slachtoffers zoals woninginbraken, overvallen, straatroven en ernstige geweldpleging. Die plegers vertonen een hardnekkige criminele levensstijl in combinatie met ernstige problemen op het gebied van huisvesting, financiën/schulden, dagbesteding en/of werk, familierelaties en gedrag.

Om de aanpak een extra impuls te geven is het landelijke actie programma [Geweld hoort nergens Thuis \(2018-2021\)](#) vastgesteld. Dit wordt in 2019 nader uitgewerkt in de nieuwe Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij houden we ook rekening met andere relevante actieplannen en initiatieven van het Rijk zoals bijvoorbeeld het platform Scheiden zonder schade.

Eén van de uitgangspunten is dat eerst wordt samengewerkt om de veiligheid te waarborgen. In situaties van dreigend huiselijk geweld kan de burgemeester een tijdelijk huisverbod met een drang- en dwangfunctie opleggen aan de pleger. Het aantal huisverboden neemt de afgelopen jaren af. We gaan onderzoeken wat hiervoor de verklaringen kunnen zijn en hoe het huisverbod nog beter kan worden ingezet als optimum remedium, naast en/of in combinatie met hulp en strafrecht.

4. Signalen herkennen en oppakken

Zowel op het gebied van veiligheid als op het gebied van de zorg zien we regelmatig dat zorgwekkende signalen blijven liggen of met grote aarzeling aan de orde worden gesteld. Denk bijvoorbeeld aan een hulpverlener die lange tijd niet durft te melden dat iemand thuis een hennepkwekerij heeft, omdat hij/zij bang is voor de consequenties ervan voor de kinderen van het gezin. Het is echter ook niet in het belang van de kinderen als er niets aan die situatie gebeurt.

Dergelijke beschermingsmechanismen zijn begrijpelijk. Veel mensen, ook professionals die te maken krijgen met zorg- of veiligheidsvraagstukken, zijn in eerste instantie geneigd om problemen zelf op te lossen. Hulp vragen wordt regelmatig ervaren als een zwaktebod of als persoonlijk falen. Hierdoor kan het gebeuren dat de problematiek met een leerling lang binnen de schoolmuren blijft, de zorgketen blijft zorgen zonder aan een drang- en dwangkader te denken of er vanuit de strafrechtketen of door handhavers niet wordt ingezet op het realiseren van een helpende sociale omgeving voor daders of slachtoffers.

In veel soortgelijke gevallen blijven effectieve interventies uit of missen doel, waardoor de problematiek door de tijd heen escaleert.

De privacywetgeving leidt voor veel professionals tot handelingsverlegenheid of zelfs angst om hetgeen te doen wat nodig is voor de cliënt. Mogen we informatie wel delen? Onder welke voorwaarden? Is anoniem melden een goed alternatief? Wij willen die aarzelingen bespreekbaar maken en een cultuur scheppen waarin mensen zich zeker en veilig genoeg voelen om te handelen.

5. Ruimte maken voor maatwerk: doen wat nodig is

We kennen veel beleid en regelingen die voor iedereen gelden. In het veiligheidsdomein worden we vaak geconfronteerd met personen of groepen, waarvoor het generieke aanbod niet voldoende is of niet werkt. Voor hen is wat anders of extra's nodig. Maatwerk dus.

Het is een hardnekkige overtuiging dat maatwerk altijd duurder is. Het is de vraag of jaar in jaar uit iets aanbieden dat niet effectief is per saldo niet duurder is. Want de maatschappelijke kosten van die mismatch kunnen zijn: overlast, criminaliteit, zorgkosten die hun doel missen.

We hebben verschillende vormen van maatwerk nodig:

- Maatwerk kan betrekking hebben op het inhoudelijke aanbod. Out of the box oplossingen kunnen nodig zijn. Bijvoorbeeld speciale woonvormen als Skaeve Huse of een voorziening voor prikkelarm wonen.
- Snelheid of regelruimte zijn ook belangrijk. Bijvoorbeeld als urgentie in het regelen van een woning of zorg essentieel is om te voorkomen dat problemen uit de hand lopen.
- Ook kan maatwerk betekenen dat organisaties open staan voor het geven van zorg of aandacht aan personen die (net) niet binnen de eigen doelgroep of focus passen. In dit soort gevallen is er stevige regie nodig.

Maatwerk is de komende jaren bijvoorbeeld van belang voor de kwetsbare groep sekswerkers die met ingang van 1 juli 2021 niet meer mag werken op de Toppelzone in Utrecht. Voor deze groep starten maatwerkprogramma's.

2.3 Een veiliger digitale stad

Waarom is dit een ambitie?

De digitale wereld biedt mogelijkheden maar kent ook nieuwe gevaren. Huizen bevatten tegenwoordig steeds meer slimme apparaten die via internet met elkaar en met de buitenwereld zijn verbonden. Het gebruik van social media is een onlosmakelijk onderdeel van onze samenleving. Zorg wordt steeds meer digitaal verleend en veel diensten zijn via een digitaal loket af te nemen. De politie ziet in alle conventionele misdrijven steeds vaker een digitale component. Criminelen en hackers kennen deze wegen en grijpen hun kansen.

Uit onderzoek van het [CBS](#) blijkt dat een op de negen mensen in 2017 slachtoffer was van een vorm van cybercriminaliteit, maar bijna drie kwart van de cybercrimedelicten wordt niet gemeld. Eén op de vijf bedrijven in Nederland heeft te maken gehad met een hack of een computervirus. Ook in Utrecht zijn er zorgen over kwetsbaarheid van bewoners, ondernemers en instellingen.

In een veilige digitale stad is er aandacht voor digitale veiligheid, cybercrime en digitale weerbaarheid. De bescherming van privacy verliezen we daarbij niet uit het oog.

Digitale veiligheid omvat alle maatregelen gericht op het voorkómen van misbruik en van verstoring of uitval van digitale producten en diensten. Het waarborgen daarvan is een verantwoordelijkheid van iedereen: voor burgers, bedrijven, instellingen en de overheid. Zo heeft de gemeente een maatschappelijke plicht om haar eigen (digitale) huis op orde te hebben.

Cybercrime is misdaad gepleegd met ICT, gericht op ICT. Dat kan een computer zijn, of een smartphone, een smartwatch of een tablet. Kortom alles waar een processor in zit. Het strafbare feit gebeurt via een van deze middelen. Er zijn verschillende vormen, zoals hacking, DDoS-aanvallen, ransomware, virussen, of malware. Daarnaast komt er ook steeds meer gedigitaliseerde criminaliteit voor waarbij klassieke delicten online worden gepleegd, zoals internetoplichting, afpersing via e-mail, phishing, het seksueel benaderen van minderjarigen (grooming), het verspreiden van kinderporno, haatzaaien en aanzetten tot terrorisme, of identiteitsfraude. Een combinatie van beide verschijningsvormen is ook mogelijk, bijvoorbeeld het inloggen op een account met inloggegevens die via phishing zijn bemachtigd.

Cybercrime is bij uitstek een fenomeen waarbij diverse partijen een rol hebben om het criminele business model te verstoren. Alleen door samen op te treden, ieder vanuit zijn eigen mogelijkheden, is een effectieve aanpak van cybercrime mogelijk. Samen investeren in publiek-private samenwerking is daarom van groot belang.

Digitale weerbaarheid betreft de verschillende middelen en manieren om cybercrime tegen te gaan en de digitale veiligheid te verhogen. De gezamenlijke inzet dient er op gericht te zijn om burgers en organisaties de juiste dingen te laten doen om zich te beschermen en om slachtofferschap en daderschap te voorkomen.

Wat willen we doen?

1. Opbouwen stedelijk weerbaarheidsbeeld digitale veiligheid.
2. Beter zicht op daders, slachtoffers en incidenten
3. Vergroten van het bewustzijn over digitale risico's
4. Optimaal voorbereiden op cybercrises

1. Een stedelijk weerbaarheidsbeeld digitale veiligheid als basis voor actie

We werken aan een ‘Stedelijk weerbaarheidsbeeld cyberveiligheid’ waarmee de partners in staat zijn om de digitale ontwikkelingen te volgen en hierop in te spelen. Dit stedelijk beeld brengt sterktes en zwaktes, maar ook kansen en bedreigingen in kaart voor alle relevante stedelijke functies zoals: mobiliteit, economie, zorg, onderwijs, wonen, veiligheid, basisvoorzieningen (onder andere drinkwater en elektriciteit) en toezicht en bestuur. Dit moet leiden tot een weerbaarheidsbeeld, op basis waarvan een handelingsperspectief kan worden opgesteld. Daarbij is veerkracht het uitgangspunt: het weerbaarheidsbeeld moet de mogelijkheden laten zien voor preventie, voorbereiding en repressie als het nodig is, en voor snel herstel na een incident. Dat handelingsperspectief schept ook meer duidelijkheid over de mogelijke en wenselijke rollen van alle betrokken partners.

2. Beter zicht op daders, slachtoffers en fenomenen

Samen met politie en onderwijsinstellingen zoeken we naar beter inzicht in slachtofferschap en daderschap. Daarbij houden we uiteraard rekening met de privacy. Daarnaast brengen we in beeld wat de risicoperceptie is en welke behoeftes er bestaan bij bewoners en ondernemers op het gebied van cybercriminaliteit. Door meer informatie te verzamelen over dader- en slachtofferprofielen, soorten delicten en fenomenen kunnen er meer specifieke preventiemaatregelen worden ontwikkeld. Om de informatiepositie van betrokken ketenpartners te vergroten willen we de meldingsbereidheid van cybercrime verhogen.

3. Vergroten van de bewustwording over digitale risico's

Niet iedereen is zich [bewust van de risico's](#) van cybercriminaliteit. We investeren in het informeren van inwoners, ondernemers, bedrijven en instellingen over criminele werkwijzen. In samenwerking met de rijksoverheid en regio ontwikkelen wij voorlichtingscampagnes en trainingen, gericht op potentiële slachtoffers en het voorkomen van daderschap. We bekijken daarbij ook de mogelijkheid van inzet van games, virtual reality of story-telling om de boodschap zo beeldend mogelijk over te brengen. Bij dit stimuleren van “digitale risicobewustwording” willen we in het bijzonder aandacht schenken aan jongeren en aan MKB-ondernemers, omdat hier kennis, budget en urgentie kunnen ontbreken voor het nemen van maatregelen. We maken gebruik van de kennis op het gebied van digitale veiligheid bij onderwijsinstellingen.

4. Optimaal voorbereiden op cybercrises

Het bestrijden van de gevolgen van cyberterrorisme of andere vormen van cybercriminaliteit kan iets anders vragen van de crisisorganisatie dan de bestrijding van 'klassieke' rampen en incidenten. Immers, met het bestrijden van de fysieke gevolgen van een dergelijke situatie is de oorzaak nog niet weggenomen. Het is belangrijk (de gevolgen van) digitale ontwrichting op te nemen in de plannen van de crisisorganisatie. Daarnaast moet ook het netwerk worden uitgebreid met nieuwe disciplines die aan tafel moeten zitten om de oorzaak weg te nemen en/of weer tot de normale dagelijkse situatie terug te kunnen keren. Daartoe werken we, samen met de andere grote steden en de veiligheidsregio's, aan een handreiking cybercrisis en organiseren we oefeningen.

2.4 Veiliger verkeer

Waarom is dit een ambitie?

In de wijkgesprekken, bij de kinderraad en in het stadsgesprek over het IVP noemden veel bewoners de verkeersveiligheid als belangrijkste thema. Vooral asociaal en gevaarlijk verkeersgedrag door weggebruikers worden als een probleem ervaren. Dat geeft irritatie over het niet naleven van de regels. Maar onveilig rijgedrag geeft reële gevaren, veroorzaakt een gevoel van onveiligheid én ondermijnt het gezag. Onveilige rijders kunnen automobilisten zijn, maar ook scooterbestuurders en fietsers.

Wij vinden dat er extra aandacht moet worden besteed aan het verbeteren van de verkeersveiligheid in de wijken. We zetten in op zowel het veilig zijn als op het veilig voelen. Daarbij beseffen we dat bijvoorbeeld een verkeerssituatie onveilig kan voelen en tóch veilig kan zijn.

Wat willen we doen?

We gaan door met de uitvoering van het [programma Verkeersveiligheid](#). Dit programma richt zich op gedragsbeïnvloeding in het verkeer door middel van de drie E's:

1. Engineering (weginrichting): De vormgeving van de infrastructuur is een randvoorwaarde voor veilig verkeersgedrag
2. Education (voorlichting): Bestaat uit verkeersopvoeding, onderwijs en verkeersvoorlichting
3. Enforcement (handhaving): het handhaven van regels, door en in overleg met de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeente

Projecten in het programma komen onder andere voort uit [meldingen](#) die weggebruikers en bewoners maken over onveilige situaties of onveilig gedrag. En we maken afspraken met de politie en het Openbaar Ministerie over de locaties, momenten en doelgroepen ten aanzien van handhaving.

In aanvulling op en via de aansturing van het programma Verkeersveiligheid besteden we aandacht aan de volgende aspecten:

1. Meer zicht op gedrag
2. Verbeteren communicatie
3. Meer aandacht voor handhaven

1. Meer zicht op gedrag

Het doel van verkeersveiligheidsbeleid is om verkeersveilig gedrag te stimuleren. Daarvoor is nodig een optimale mix van de inrichting van de weg, educatie of communicatie over het gewenste gedrag én handhaving.

Om te kunnen bepalen waar en ten aanzien van wie ingrepen het hardst nodig zijn hebben we meer informatie en inzicht nodig. We werken informatiegestuurd en benutten daartoe bronnen als het stadsgesprek, het onderzoek naar [scooteroverlast](#), de gemeentelijke slim melden-app en het telefoonnummer 14 030. En de kennis en ervaring in de buurt en wijk die samenkomt in de wijkverkeersoverleggen.

We gaan een vaste methode ontwikkelen waarmee we de (on)tevredenheid over onze aanpak op al bekende locaties volgen, en waarmee we nieuwe locaties kiezen en toevoegen aan onze werkwijze.

2. Verbeteren communicatie

Tijdens de wijkbijeenkomsten hoorden we van de Utrechters dat sommige fysieke verkeersingrepen voor wijkbewoners nog onbekend waren. Zij voelden zich nog steeds onveilig terwijl de aangepaste situatie aanleiding zou moeten geven voor verbetering. We merkten daarbij ook dat negatieve ervaringen in het verleden vaak lang doorwerken en zich niet gemakkelijk laten bijstellen met fysieke verbeteringen.

We moeten lessen trekken uit dergelijke vaststellingen. Onze communicatie over te treffen en getroffen aanpassingen in het kader van verkeersveiligheid moet beter. Er wordt een strategie voor programmacommunicatie Verkeersveiligheid opgesteld. Daarbij denken we aan preventieve voorlichtingscampagnes ook hoe we nog beter kunnen communiceren over handhavingsacties in de verwachting dat daar preventieve werking van uitgaat.

3. Aandacht voor handhaven

Handhaving is het sluitstuk van het verkeersveiligheidsbeleid. Handhaving kan met zachte hand (waarschuwen) of met hardere hand (beboeten). Gemeente en politie handhaven de verkeersregels. De gemeente handhaaft vooral op parkeergedrag. En de politie op verkeersveelplegers en op gevaarlijk verkeersgedrag zoals te hard rijden, door rood licht rijden en rijden onder invloed van alcohol. Tijdens controles kan de politie op andere strafbare feiten stuiten waardoor misdrijven kunnen worden voorkomen of opgelost. Interventies op verkeersveelplegers dragen vaak ook bij aan de aanpak van ondernijning en bestrijding van andere vormen van geregistreerde criminaliteit.

Om verkeersovertreders beter aan te kunnen pakken, pleiten we samen met andere gemeenten bij het Rijk voor een grotere rol van de gemeentelijke bijzondere opsporingsambtenaren (boa's) bij verkeershandhaving. Dat bevordert de efficiëntie en effectiviteit van de verkeershandhaving en komt tegemoet aan de druk op de capaciteit bij politie en Openbaar Ministerie.

In het Handhavingsprogramma 2019 staan de afspraken over de inzet van de boa's.

“Handhaven op te hard rijden, en op de linkerbaan of het fietspad rijden. En snelheid beperkende maatregelen als flitspalen of drempels. Zonder handhaving hoef je geen regels te stellen!”

Hartenkreet stadsgesprek

03

Uitvoering van het veiligheidsbeleid

Met dit vierjarig IVP, zoals voorgeschreven in de Politiewet en de Gemeentewet, stelt de gemeenteraad de kaders vast van het gemeentelijk veiligheidsbeleid.

Dit IVP is een plan op hoofdlijnen waarin de ambities voor het veiligheidsbeleid van de komende vier jaar globaal worden beschreven. Activiteiten en maatregelen op basis van het IVP zijn terug te vinden in de jaarlijkse gemeentelijke programmabegroting en in de wijkveiligheidsplannen. Vóór de bespreking van de Voorjaarsnota 2019 bieden we het Uitvoeringsprogramma IVP 2019-2022 aan de gemeenteraad ter vaststelling aan. Daarin worden de hoofddoelstelling, de vier ambities, de gezamenlijke communicatiestrategie en de methode Rijker verantwoord en in samenhang uitgewerkt in concrete activiteiten. We zullen onderzoeken hoe we de effecten van het bestrijden en voorkomen van etnisch profileren in beeld kunnen brengen en kunnen volgen. In het Uitvoeringsprogramma wordt ook in beeld gebracht wat nodig is aan middelen, capaciteit en tijd om die activiteiten uit te voeren. Eén keer per jaar zenden we een voortgangsrapportage aan de gemeenteraad.

In het Uitvoeringsprogramma maken samenwerkingspartners afspraken over hun bijdrage aan de veiligheidsdoelen. De noodzakelijke flexibiliteit om in te kunnen spelen op onverwachte actualiteiten en incidenten én de grote druk op personele capaciteit bij uitvoerende partners als politie en Openbaar Ministerie en bij de gemeente is gedurende de looptijd van dit IVP een kritische factor en dwingt ons wellicht tot het maken van nadere keuzes in tempo en omvang van de gewenste acties. De coördinatie en sturing op de uitvoering van het veiligheidsbeleid ligt bij het driehoeksoverleg (burgemeester, hoofdofficier van justitie, politiefchef). Binnen de gemeente stemt de burgemeester af met de wethouders over hun portefeuilles voor zover deze de thema's van het IVP raken.

Met het werken aan veiligheid dragen we bij aan de doelstellingen zoals beschreven in het coalitieakkoord 2018-2022 'Ruimte voor iedereen' en in de gemeentelijke beleids- en uitvoeringsprogramma's die daarmee samenhangen zoals het Handhavingsprogramma, het Programma Verkeersveiligheid, de Visie versterken sociale basis, de Transformatieagenda Wmo en zorg voor jeugd, de Regiokoers beschermd wonen en MO, het programma Utrecht zijn we samen en de Regenboogagenda.

Ook sluiten we aan op regionaal en landelijk beleid zoals de concept-Regionale Veiligheidsstrategie Midden Nederland 2019-2022 en de [concept-Landelijke Veiligheidsagenda](#).